

**Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка**

Затверджено Вченою радою
історичного факультету
Протокол № 1 від 31 серпня 2016 р.

ПРОГРАМА

вступного іспиту до аспірантури
з соціології

Львів – 2016

Пояснювальна записка

Соціологія – це галузь наукового знання, яка покликана глибоко аналізувати соціальні процеси та явища, що відбуваються у суспільстві. Враховуючи складність організації соціального, виникла потреба, й так історично склалося від середини 19 ст., у долученні системи наукових знань, що розкриває процеси ускладнення соціального від особистості до суспільства на шляху соціальних змін. Обраний континуум аналізу – це передусім погляд на пошуки тих механізмів, що розкривають особливості «творення» соціальних відносин і соціальної структури за посередництвом взаємодій (інтерацій), задіяних не лише в якості ретрансляторів соціального, але й як таких, що репрезентують людину (соціальну групу) у її повсякденності. Зосередженість на розкритті процесуальних сторін людського життя є чи не одним із завдань соціології сучасності, яка, як важлива складова соціогуманітарного знання, прагне не лише до рівня узагальнення, але й до розв'язку конкретних прикладних завдань та викликів, що стоять перед сучасним суспільством. У програмі для вступних випробувань зроблено акцент на співвіднесеності рівнів соціологічного аналізу з метою донести важливість кожного з них для всебічного аналізу проблем суспільства. Такий підхід є продуктивним за умов розгляду соціальних процесів, що пронизують соціальні системи як на мікро-, так і мезо-, макро- та мегарівнях. Це знаходить своє відображення не тільки у процесах структурування соціального, але й в аналізі соціальних змін, процесів соціальної трансформації та глобалізації. Що до останнього всебічний розгляд соціальних змін, соціальних конфліктів і особливо процесів глобалізації є чи не найважливішим дослідницьким завданням сучасної соціології, як і пошуки тих чинників, що обумовлюють проблему нерівностей у суспільстві, творення нових верств та класів. Важливою складовою соціологічного знання є

також знайомство з основними методами соціологічного дослідження, що розкриває прикладний аспект підготовки фахівця, його здатність та вміння всебічно аналізувати дослідницьку соціальну проблему з урахуванням специфіки як кількісного, так і якісного підходів.

Вступники до аспірантури повинні демонструвати фундаментальний теоретичний і прикладний рівні сформованості соціологічного знання (світогляду), що передбачає вміння оперувати не лише базовими теоретичними дефініціями, концепціями, парадигмами, але й вмінням їх використовувати на практиці щодо аналізу актуальних соціальних викликів, що мають місце в сучасному суспільстві.

Критерії оцінювання

Максимальна кількість балів за іспит – 100 балів.

Максимальна кількість балів за наукову роботу (представлений реферат) – 30 балів.

Максимальна кількість балів за блок основних запитань – 30 балів.

Максимальна кількість балів за блок додаткових запитань (запитання, що стосуються наукових інтересів вступника в аспірантуру) – 20 балів.

Максимальна кількість балів за прикладні компетенції – 20 балів.

Питання для вступних випробувань

1. Структура соціологічного знання. Місцеспеціальних і галузевих теорій в структурі соціологічного знання.
2. Позитивізм та натуралізм у соціології XIX - поч. XX ст.: теоретичні витоки, основні риси, представники і поняття.
3. Психологізм у соціології XIX - поч. XX ст.: основні представники та ідеї.
4. Критичний аналіз соціологічної концепції марксизму.

5. Основні національні школи, парадигми та метапарадигми в структуруванні історії соціології.

6. Класична німецька соціологія: основні риси, представники та поняття.

7. Класична французька соціологія: основні риси, представники та поняття.

8. Класична британська та італійська соціологія: основні риси, представники та поняття.

9. Загальна характеристика розвитку європейської післявоєнної соціології.

10. Загальна характеристика розвитку американської соціології к XIX – поч. XX ст.

11. Розвиток української соціології у XX ст.: загальні характеристики та специфічні особливості.

12. Розвиток української соціології у XX ст. в еміграції.

13. Українська соціологія доби незалежності (к. 90-х рр. XX ст. до сьогодні).

14. Характерні риси розвитку соціології в добу глобалізації.

15. Глобалізація: соціологічний аналіз.

16. Рівні соціологічного аналізу соціальних процесів і явищ. Ускладнення структури соціологічного знання в добу глобалізації.

17. Структурна парадигма та її сучасні модифікації.

18. Соціологічна конфліктологія: головні напрямки теоретизування й досліджень.

19. Інтерпретативна парадигма та її головні теорії і концепції.

20. Символічний інтеракціонізм і сучасність.

21. Феноменологічна соціологія про сутність соціальної взаємодії.

22. Інституціональний підхід: сутнісні риси та особливості застосування у дослідженнях сучасних процесів і явищ.

23. Соціокультурний підхід в соціологічних дослідженнях сучасності.

24. Соціологічні інтерпретації культури та її ролі у функціонуванні та розвитку суспільства.

25. Національні соціологічні школи у дослідженнях культури та її місця у розвитку суспільства.

26. Зміни культури: макротеоретичні пояснення. Зростання ролі культурного фактора в розвитку сучасного суспільства.

27. Основні методологічні підходи до вивчення політичної поведінки.

28. Основні соціологічні концепції сутності та походження влади в суспільстві. Провідні форми стратифікації сучасних суспільств за критерієм влади.

29. Внесок концепції демократичного елітизму у пояснення тенденцій розвитку владних відносин у сучасних демократіях.

30. Посткомуністичні трансформації: основні напрямки змін та дискусії стосовно їх пояснення.

31. Соціологічні дослідження політичних процесів у сучасній Україні.

32. Соціологія управління: головні категорії та поняття. Суть змін в розумінні сучасних процесів управління. Соціальна інженерія: можливості і межі.

33. Специфіка соціологічного вивчення економічної сфери.

Маркетингові дослідження в економічній соціології.

34. Основні соціологічні підходи до пояснення економіки як соціального інституту та економічних взаємодій.
35. Основні класичні теорії стратифікації.
36. Сучасні методологічні підходи до вивчення соціальної стратифікації.
37. Поняття «клас» в соціології та його сучасні інтерпретації.
38. Класичні та сучасні підходи до вивчення середнього класу.
39. Соціальна стратифікація і соціальна структура.
40. Соціальна структура сучасного українського суспільства.
41. Ключові поняття і категорії соціології особистості.
42. Соціологічні теорії соціалізації особистості.
43. Тенденції розвитку сучасної сім'ї та їхнє відображення в соціологічних концепціях українських і зарубіжних вчених.
44. Особливості макро- та мікросоціологічного аналізу сім'ї.
45. Основні теоретико-методологічні підходи до вивчення молоді як соціально-демографічної спільноти.
46. Місцесоціології молоді в системі соціологічного знання та у державній молодіжній політиці.
47. Етносоціологія: історія виникнення, основні теорії.
48. Поняття етносу і нації та їхні сучасні тлумачення.
49. Проблема нації у працях українських та зарубіжних соціологів та основні концептуальні схеми соціології нації.
50. Кількісні методи в соціологічних дослідженнях: різновиди та специфіка застосування в аналізі сучасних соціальних явищ і процесів.
51. Якісні методи збирання та аналізу отриманої соціологічної інформації.
52. Вторинний аналіз баз даних та особливості його використання на прикладі опрацювання доступних баз міжнародних і вітчизняних емпіричних досліджень.
53. Соціометрія як метод дослідження. Мала група як об'єкт соціометричного аналізу. Використання тестових методик в соціологічних дослідженнях.
54. Основні типи шкал в соціологічних дослідженнях. Метричні шкали, їхні можливості, різновиди й особливості використання в соціологічних дослідженнях. Операції з числами для метричних шкал.

Рекомендована література

Основна

1. Соціологія: підручник / За ред. Ю.Ф. Пачковського. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 418 с.
2. Соціологія і психологія: навчальний посібник / За ред. Ю.Ф. Пачковського. – К.: Каравела, 2009. – 760 с.

3. Черниш Н.Й. Соціологія. Підручник за рейтингово-модульною системою навчання. – К.: Знання, 2009. – 468 с.
4. Соціологія: відповіді на питанняекзаменаційнихбілетів: навч. посібник / За ред. Н.Й. Черниш. – К.: Знання, 2012. – 446 с.
5. Історіясоціологічної думки: навч. енциклопедичний словник-довідник / за ред. В.М. Пічі. – Львів: Новий світ-2000, 2016. – 687 с.
6. Соціологія: Робочіпрограми для підготовкибакалаврів / За ред. Н.Й. Черниш, Н.В. Коваліско. – Львів: ЛНУ іменіІвана Франка, 2011. – 564 с.

Додаткова

1. Альтернативніпідходи до розв'язанняконфліктів: теорія і практика застосування / Уклад. Н. Гайдук, І. Сенюта, О. Бік, Х. Терешко. – Львів: ПАІС, 2007. – 296 с.
2. Бауман З. Глобалізація: Наслідки для людини і суспільства – К.: Вид. дім „Києво-МогилянськаАкадемія”, 2008. – 109 с.
3. Гіденс Е. Соціологія / Пер. з англ. В. Шовкун, А. Олійник; Наук. ред.. О. Іващенко. – К. : Основи, 1999. – 726 с.
4. Гірник А., Бобро А. Конфлікти: структура, ескалація, залагодження. – К.: Основи, 2004. – 172 с.
5. Дворецька Г. В. Соціологія: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2002. – 472 с.
6. Жоль К.К. Соціологія: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2005. – 440 с.
7. Захарченко М.В., Погорілий О.І. Історія соціології (від античності до початку ХХ ст.). – К.: Либідь, 1993. – 336 с.
8. Коваліско Н. В. Основи соціальної стратифікації: Навч. посібник. – Львів: Магнолія 2006, 2007. – 328 с.
9. Лукашевич М. П., Туленков М.В., Яковенко Ю.І. Соціологія. Основи загальної, спеціальних і галузевих теорій: підручник. – К.: Каравела, 2008. – 544 с.
10. Мартен Д. Метаморфози світу: Соціологія глобалізації. – К.: Вид. дім „Києво-Могилянська Академія”, 2005. – 302с.
11. Огаренко В. М., Малахова Ж. Д. Соціологіямалихгруп: навч. посібник. – К.: Центр навч. літератури, 2005. – 292 с.
12. Паніна Н. В. Технологіясоціологічногодослідження: Навч. посібник /2-е вид., доп. – К.: Інститутсоціології НАН України, 2007. – 320 с.
13. Паніотто В.І., Максименко В.С., Харченко Н.М. Статистичний аналіз соціологічних даних. – К.: Вид. дім „КМ Академія”, 2004. – 272 с.
14. Погорілий О. І. Соціологічна думка ХХ ст.: навч. посібник. – К.: Либідь, 1996. – 224 с.
15. Реймон А. Етапи розвитку соціологічної думки. – К.: Юніверс, 2004. – 688 с.
16. Ручка А. О., Танчер В. В. Курс історії теоретичної соціології: Навч. посібник. – К.: Наук. думка, 1995. – 223 с.

17. Рущенко І. П. Загальна соціологія: підручник. – Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2004. – 524 с.
18. Сірий Є.В. Соціологія: загальна теорія, історія розвитку, спеціальні та галузеві теорії: навч. посібник. – К.: Атіка, 2004. – 480 с.
19. Соціологічна думка України: навч. посібник / М. В. Захарченко, В.Ф. Бурлачук, М.О. Молчанов та ін. – К.: Заповіт, 1996. – 424 с.
20. Соціологічна теорія: традиції і сучасність: курс лекцій / За ред. А. Ручки. – К.: Ін-т соціології НАНУ, 2007. – 363 с.
21. Соціологія культури: навч. посібник / За ред. О. М. Семашко, В. М. Пічі. – К.: Каравела; Львів: Новий світ, 2002. – 334 с.
22. Соціологія: навч. посібник / За редакцією С. О. Макеєва. – К.: Українська енциклопедія, 2008. – 378 с.
23. Соціологія: підручник – 3-тє вид. / За ред. В.М. Пічі. – Львів: Новий світ-2000, 2007. – 280 с.
24. Спеціальні та галузеві соціології: Навч. посібник. – 2-ге вид. / За ред. В. Є. Пилипенко. – К.: Фоліант, 2007. – 451 с.
25. Танчин І.З. Соціологія: Навч. посібник. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2008. – 351 с.
26. Штомпка П. Социология. Анализ современного общества / Пер. с польск. С.М. Червонной. – М.: Логос, 2005. – 664 с.
27. Якуба О. О. Соціологія: Навч. посібник. – Х.: Константа, 1996. – 192 с.